

ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Процес державного регулювання сталого розвитку передбачає послідовну реалізацію комплексу управлінських, економічних, організаційних, фінансових заходів, що є складовими політики забезпечення сталого суспільного розвитку. З огляду на сучасні реалії, саме від місцевої громади та державної влади з розробленою ними політичною стратегією залежать умови ведення бізнесу, використання ресурсного потенціалу, соціально-економічні процеси, перспективи розвитку країни та забезпечення інтересів усіх членів суспільства.

Ключові слова: сталий розвиток, територіальна громада, децентралізації влади, стратегія сталого розвитку, цілі сталого розвитку.

Концепцію сталого розвитку започатковано у Декларації першої Конференції ООН щодо проблем навколишнього середовища (Стокгольм, 1972 р.), і визначено у доповіді Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку ООН "Наше спільне майбутнє", яку проголосила в 1987 р. прем'єр міністр Норвегії Гру Харлем Брундтланд, чим зробила значний внесок у просуванні зазначеної концепції на міжнародному рівні. Основна ідея полягає у забезпеченні певного балансу між поколіннями. На Саміті Землі ООН 1992 р. у Ріо-де-Жанейро було визначено теоретичне підґрунтя сталого розвитку як "такого, що задовольняє потреби сучасного часу, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби". Надалі ця концепція була підтримана членами конференції з питань сталого розвитку 2012 р. у Ріо-де-Жанейро ("Ріо+20") [1].

Можна стверджувати, що прийняті на конференціях ООН нормативно-правові акти започаткували концептуальні зміни розуміння сталого розвитку в довгостроковій перспективі, які мають стосуватись економічного, екологічного та соціального становища в кожній країні та чітко контролюватись як з боку держави, так і з боку громадськості.

В Україні у процесі визначення Цілей сталого розвитку, відповідних завдань та показників на довгострокову перспективу необхідно враховувати глобальні орієнтири розвитку, принципи сталого розвитку та суспільну думку щодо бачення майбутнього розвитку. Світовий досвід свідчить, що суспільний прогрес значною мірою залежить від підтримання балансу між цілями підтримки економічного зростання, конкурентоспроможності бізнесу, забезпечення екологічної безпеки та зменшення соціальної нерівності. Для досягнення довгострокових цілей необхідно послідовно виконувати визначені коротко та середньострокові завдання. Передумовами досягнення всіх без винятку цілей розвитку є якісне управління, викоринення корупції, суспільна підтримка. Відповідно належне ефективне управління, чесна та прозора влада, участь населення у прийнятті рішень та контролюванні їх виконання мають враховуватись при формулюванні стратегічних цілей [2]. Тому процеси децентралізації влади, що відбуваються зараз на теренах нашої держави, в своїй першоцілі спрямовані на всебічний розвиток саме на засадах сталості та збалансованості. При ефективному управлінні територіальним розвитком з залученням держави та місцевого самоврядування можна досягти значних результатів та покращити екологічну, економічну та соціальну складові.

Проект Стратегії сталого розвитку України до 2030 року є результатом аналітичної роботи, яка здійснена українськими експертами за підтримки Програми розвитку ООН в Україні та Глобального екологічного фонду в рамках проекту "Інтеграція положень Конвенцій Ріо в національну політику України". Пропонований проект Стратегії розглядається як рамковий документ, який визначатиме стратегічні напрями довгострокового розвитку України. Принциповим аспектом її розробки було врахування адаптованих для України Цілей сталого розвитку до 2030 року та врахування основних положень Оновленої Стратегії сталого розвитку ЄС. Розроблена Стратегія сталого розвитку України до 2030 року, в подальшому може стати дійовим інструментом для впровадження засад збалансованого розвитку у регіонах і поселеннях України шляхом врахування основних положень в стратегіях їх розвитку. Особливо це важливо для опрацювання напрямів розвитку новостворюваних об'єднаних територіальних громад. В Проекті визначені вектори подальшого розвитку держави, для більш повного розуміння розглянемо деякі з них [3]:

1. Вектор розвитку

Економічне зростання — забезпечити щорічне зростання валового внутрішнього продукту;

Відновлювані джерела енергії — збільшити частку енергії, вироблену з відновлюваних джерел, у загальному кіцевому споживанні енергії;

Ефективність використання ресурсів — забезпечити зниження ресурсоемності ВВП;

Транспортна інфраструктура — розвивати якісну, надійну, збалансовану та життєстійку інфраструктуру;

Планування розвитку — забезпечити розвиток поселень і територій виключно на основі комплексного і сталого планування (на основі генеральних планів) та управління за участю громадськості на принципах сталого розвитку та ін.

2. Вектор безпеки

Доступ до правосуддя — забезпечити доступ до правосуддя і захист прав для всіх;

Зниження рівня гендерно зумовленого насильства — знизити рівень гендерно зумовленого та домашнього насильства;

Якість поверхневих вод — підвищити якість природних вод за допомогою зменшення скидів забруднюючих речовин і матеріалів, скорочення обсягів неочищених стічних вод;

Зміна клімату — обмежити викиди парникових газів у всіх секторах економічної діяльності;

Збереження лісів — зупинити збезлісення, відновити деградовані ліси та значно розширити масштаби лісонасадження і лісовідновлення та ін.

3. Вектор відповідальності

Ліквідація крайніх форм бідності — скоротити в 4 рази питому вагу населення, чії сукупні витрати є нижчими за фактичний (розрахунковий) прожитковий мінімум;

Скорочення нерівності — Зменшення міжпоселенських диспропорцій щодо доступу до послуг;

Зайнятість — підвищити рівень зайнятості населення та ін.

Забезпечення сталого майбутнього можливе шляхом вироблення та впровадження на загальнодержавному рівні стратегічних і цільових основ державного регулювання сталим розвитком країни. Відповідно, дослідження концептуальних підходів до забезпечення сталого розвитку в Україні, визначення сучасних векторів сталого розвитку територіальних громад в умовах децентралізації набуває особливої актуальності.

Проте в Україні на законодавчому рівні не вирішеною залишається проблема унормування трактування сутності сталого розвитку й, відповідно, узгодженість нормативно-правових актів із його забезпечення між собою.

Процес державного регулювання сталого розвитку передбачає послідовну реалізацію комплексу управлінських економічних, організаційних, фінансових заходів, що є компонентами політики забезпечення сталого суспільного розвитку. З огляду на сучасні реалії, саме від місцевої громади та державної влади з розробленою ними політичною стратегією залежать умови ведення національного господарства, використання природно - ресурсного потенціалу території, соціально-еколого-економічні процеси, перспективи розвитку держави та забезпечення потреб усіх громадян.

Список використаних джерел

1. Васильєва О.І., Васильєва Н.В. Концептуальні засади сталого розвитку територіальних громад. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 8. С. 74-78. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2018/17.pdf.

2. Цілі сталого розвитку 2016-2030. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili/rozvytku/tysiacholitnia/tsili/staloho/rozvytku>.

3. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. Проект-2017. URL: file:///C:/Users/WWW/Downloads/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf

УДК 373.2.016:57.081.1

Присяжнюк Л.А., канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського

РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ЕКОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Автором з'ясовані загальні теоретичні основи реалізації стратегії сталого розвитку в екологічній освіті дітей дошкільного віку. Узагальнено досвід упровадження парціальної програми “Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку” в закладах дошкільної освіти України, що дозволило визначити та схарактеризувати методичний інструментарій, який доцільно використовувати вихователів в освітній роботі з дошкільниками.

Ключові слова: стратегія сталого розвитку, екологічна освіта, діти дошкільного віку.

Результати проведених ученими-екологами досліджень наявних екологічних проблем доводять, що самі по собі науково-технічні новації, соціальні й екологічні реформи не здатні повною мірою забезпечити поступальний екологічно збалансований розвиток людства. Науковці всього світу дійшли висновку, що лише зміна світоглядної парадигми, екологізація свідомості людства допоможе вибудувати шлях до гармонізації взаємин людини, природи і суспільства в цілому. Власне, тому ідея сталого розвитку, яка вперше була висунута в 70-80-х роках ХХ ст. і яка набула обрисів концепції у 90-х роках, нині активно обговорюється і досліджується на міждержавному рівні, здійснюються конкретні кроки щодо її впровадження. Концепцію сталого розвитку учені вважають найперспективнішою ідеологією ХХІ століття і навіть третього тисячоліття, що має на меті встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їх потребу у безпечному і здоровому довкіллі. Україна поряд з іншими державами світу заявила про свій намір включитися у реалізацію стратегії сталого розвитку, стала учасником упровадження відповідних програм.

Освіті відводиться особливе місце у впровадженні ідей сталого розвитку. Дослідники високо оцінюють її роль у подоланні екологічної кризи, адже, на їхнє переконання, саме вона здатна забезпечити формування в молодого покоління високого рівня екологічної культури в інтересах сталого розвитку людства, ціннісної основи для переходу до стійких моделей споживання і виробництва, що не виходять за рамки асиміляційного потенціалу екосистем. Особлива увага у цьому контексті приділена дошкільній освіті. Це зумовлено тим, що перші роки життя людини є найбільш сприятливими для розвитку переконань і цінностей, які закладають основу її особистості. Ці перші цінності визначають етичну та моральну поведінку протягом усього подальшого життя.

З огляду на міждисциплінарний характер стратегії сталого розвитку навколо проблеми, пов'язаної з її упровадженням, об'єднують свої зусилля учені з багатьох галузей наук. Досить потужно відбулося включення в цей процес науковців, які досліджують проблеми екологічної освіти. Зокрема, у працях В. Барановської, Г. Білявського, О. Бондаря, Н. Гудкової, О. Дутова, О. Єресько, М. Мелманн, Н. Нагорневої, О. Пруцакової, Н. Пустовіт, Ю. Саталкіна, Г. Серової, Г. Тарасенко та ін. узагальнено й систематизовано сучасні уявлення про еколого-збалансований розвиток суспільства, окреслено основні завдання, визначено роль екологічної освіти для сталого розвитку, окреслено шляхи форму-